

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԱՐՏԱԴԻՐ Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ԿՈԼՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ՁԻԵՐԻ
ԽՆԱՄՔԻ, ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

Յ Ե Վ

ՈԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԵՍԻ ՅԵՐԿՐՀՈՂՎԱՐՉՈՒԹՅԸՆ
1933 ԹՎԻ ԱԳՐԻԼԻ 18-Ի ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ, ՀԱՍ-
ՏԱՏՎԱԾ ՅԵՐԿՐՅԸՆՔԵՐԻՆ ԿՈՄԻՏԵՑԻ ԿՈՂՄԻՑ

636.1
Հ 58

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВЪСТОЧНОМЪ ДѢЛѢ
Академии Наук
СССР

ՀՐԱՏԱՐ ԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ «ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ 1938

CA $\frac{11}{499}$ А.У.БАЕТ

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅՔԻ SEP 2000

636.1
2-58

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԱՐՏԱԴԻՐ Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր . .

ԿՈԼՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ՁԻԵՐԻ
ԽՆԱՄՔԻ, ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ
Յ Ե Վ

ՈԳՏԱԳՈՐԻՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ՀՅՈՒՍԻՍԵՑԻՆ ԿՈՎԿԵՍԻ ՑԵՐԿՐՀՈՂՎԱՐԶՈՒԹՅԱՆ
1933 թվի ԵՊՐԻԼԻ 18-ի ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ, ՀԱՍ-
ՏԵՏՎԱԾ ՑԵՐԿՐՑԱՆՔԵՑԻՆ ԿՈՄԻՏԵՑԻ ԿՈՂՄԻՑ

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ
ИНСТИТУТА
ЭКОНОМИЧЕСКИХ
НАУК
СССР

ՀՐԱՏԱՐԱԿՁՈՒԹՅՈՒՆ «ՀՅՈՒՍԻՍԵՑԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ 1933

21.961

11.06.2013

Էջ

Առաջաբանի տեղ	3
Հիմնական և պարտադիր կանոններ կոլտնտեսական ձիերի խնամքի, պահպանման և ոգտազործման վերաբերյալ	8
I. Ձիապանի և ձիերին ամբացված կոլտնտեսականի մասին	9
II. Ձիերի ընդունելը և նրանց աշխատանքի հանձնելը	12
III. Կերակրելու և ջրելու մասին	13
IV. Ձիերը մաքրելու և նրանց սմբակներն ու բերանը խնամելու մասին	16
V. Ախտոների և ձիերի դաշտային կացարանների մասին	17
VI. Ձիերին ոգտազործելու կարգը	18
VII. Անասնաբուժական հսկողության մասին	20
VIII. Գուռակների մասին	21
IX. Պատասխանատվության մասին	22

3201

С—Х

60847-67

Ответственный редактор А. Г. АВАКЬЯН
 Технический редактор Г. М. МАРКАРЬЯН
 Статформат Б6 125x176 мм.
 Сдано в набор 9/IV 1933 г.
 Подписано в печать 13/V 1933 г.
 Типография им. «Стая ки 1902 г.» СККПТ
 в Ростове на-Дону
 Уполкрайлита № Б 223
 Заказ № 2 171 об'ем 3,4 п. л. Тираж 20 С

ԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՏԵՂ

Տպագրում ենք Հյուսիսային Կովկասի Յերկրհող-վարչության 1933 թվի ապրիլի 18-ի վորոշումը, հաստատված Յերկրցանքային կոմիտեյի կողմից «Իմնական յեվ պարսադիր կանոնները կոլտնտեսային ձիերի խնամքի, պահպանման և ոգտազործման վերաբերյալ», վորը կրկին ու կրկին պիտի լարե բոլոր կուսկազմակերպությունների ուշադրությունը, զորաժողովե բոլոր ազնիվ կոլտնտեսականներին պայքարելու կոլտնտեսային առողջ, ամրակազմ ձիու համար: Կուսակցությունն ու կառավարությունն անընդհատ շեշտել են, վոր տրակտորի հետ միասին, կոլտնտեսությունների կազմակերպչական ամբությունը և գարնանացանի հաջողությունը վորոշում ե կոլտնտեսային ձին:

Գարնանավարի 60 տոկոսը և գարնանացանի զգալի մասն ընթացիկ տարում գեռուս ընկնում ե կոլտնտեսային ձիու վրա:

Առանձին կոլտնտեսություններում և ույոններում ձիու բեռնավորումը հասնում ե մինչև 8—10 հեկտար: Սրանից շատ պարզ յերեվում ե, վոր առանց առանձնահատուկ ուշադրության և խնամքի կոլտնտեսային ձիու վերաբերյալ չի յել կարող լինել և վոչ մի խոսք աշխատանքի բարձր թափերի, ժամկետերի, գարնանացանի վորակի և բարձր բերքի մասին, հե-

տեւապէս և անլուծելի կմնա խնդիրը՝—դարձնել բոլոր կոյսնեստականներին ունեվորներ:

Առանց առողջ, ամրակագս ձիու չի կարող լինել այժմ կոյսնեստություն՝ վորպէս սոցիալիստական խոճոճ սնեստություն: Ահա ինչու համար ե, վոր դասակարգային թշնամին—կուլակների հետևորդները կատարի վայրագութեամբ հարձակվում են՝ կոլտնտեսային ձիուն վոչնչացնելու համար:

Կենտկոմի և Ժողկոմխորհի փետրվարի 11-ի վորոշումը, կոլտնտեսական հարվածայինների համախորհրդային համագումարի դիմումը և կուսակցութեան Յերկրկոմի վորոշումն աշխուժութեան առաջ բերին ակտիվ և ազնիվ կոլտնտեսականների մեջ՝ պաշարելու կոլտնտեսային ձիու խնամքի, պաշտպանութեան և բազմացնելու համար:

Տասնյակ հարյուրավոր լավագույն կոլտնտեսային հարվածայիններ պաշտպան կանգնելով՝ կոլտնտեսային ձիուն կուլակի թշնամական և նենգամիտ գործողութեաններից, ցույց են տալիս չափազանց մեծ հոգացողութեան, խնամք, ցավում են ձիու համար: Ձիու ուշժը—այդ մեր ուշժն ե, այդ կոլտնտեսութեան ուշժն ու հարստութեանն ե—ասում են կոլտնտեսականները, կառուցանելով դաշտում ձիերի համար ախոռ: Այդ հասարակ, անտաշ, հարդով ծածկված՝ ախոռները կառուցված դաշտերում, նախ ցույց են տալիս կոլտնտեսականների ուշադրութեանը, հոգացողութեանը խնամելու դաշտում կոլտնտեսական ձիուն, ցրտից, քամուց, յերկրորդ, վոր այդ հասարակ, անձաշակ ախոռները համենայն դեպս պահում, պաշտպանում են ձիերին ցրտերից, քամուց, անձրևից և տալիս են հանգիստ:

Ձիերը դաշտից գյուղ քշելը ջրի համար, բավական մեծ ժամանակ և ուշժ եին խլում ձիերից, հոգնեց-

նում եին նրանց, կոլտնտեսականները խորհում են և իսկույն ջրհոր են փորում դաշտում՝ այդ ծանր աշխատանքից ազատելով ձիուն:

Այդպիսի հոգացողութեան և խնամքի որինակներ կարելի չե գտնել և ամեն մի ուայոնում, սակայն ցամախն ե, վոր կուսակազմակերպութեանները կոլտնտեսութեանների հարվածայինների այդ ձեռներեցութեանները չեն գլխավորել, չեն կազմակերպել, ամրացրել՝ ղեկավարելու, շարունակելու, զարգացնելու համար:

Նրանք մոռացութեան եյին մատնել, վոր ամրակազմ և կուշտ ձիու խնդիրը—դա դասակարգային այժմեական խնդիր ե, նրանք մոռացել են կամ լավ չեն հասկացել, վոր առողջ ձիու խնդիրը, նորմաների կատարումը, դա այն կոլտնտեսականների մասին ե, վորոնք հոգում են ձիերին և աշխատում են նրանց հետ, նրանց պատասխանատվութեան մասին ե, դա կոլտնտեսական ակտիվի գորահավաքի և նրանց գործոն ու համերաշխ աշխատանքի մասին ե:

Նենց սրանով ե բացատրվում մի շարք ուայոններում ձիերի վատթար դրութեանը, նորմաների չկատարելը և զարնանացանի ժամկետերի վիժումը:

Մինչև որս վորոշ կոլտնտեսութեաններում ձին գտնվում ե ղեռևս կուլակների, ծուլերի և փասաբարների ձեռքում: Բերեզանակի ստանիցայի «Պերվոյե մայայ» կոլտնտեսութեան առաջին բրիգադի ախոռապետը, Շամբայ Իրիգորին տասը տարով դատապարտված, աքսորից փախած մի փասաբար եր: Կանեակի ուայոնի «Ստրանա սովետով» գյուղատնտեսական արտելու ախոռապաններն ու ձիերին ամրացրած կոլտնտեսականներն ամեն շաբաթ փոփոխվում են, ձիերը բոլորովին չեն մաքրվում, ժամանակին կեր ու ջուր չի տրվում: Յեյսկի ուայոնի Կամրշևատսկի ստա-

նիցայի յերկրորդ կորսնտեսութեան մեջ ձիապաններն ու ամրացված կորսնտեսականներն որերով չեն մոտենում ձիերին, չեն կերակրում, չեն ջրում: Դիմազրկութունը և անպատասխանատվութունը ձիերը խնամելու գործում հանդում են նրան, վոր Տիխորեցկի ռայոնի, «Պուտ կ սոցիալիզմու» կորսնտեսութեան մեջ ութը ձիերի անկման գործում դժվար եր գտնել մեղավորին՝ պատասխանատվութեան յենթարկելու համար:

Յերկրհողվարչութեան վորոշումը կրկին ու կրկին անգամ պահանջում է վերացնել պատահականութեանը, դիմազրկութունը ձիապանների և ձիերին ամրացվող կորսնտեսականների մեջ:

Ամեն 8—10 ձիերին պետք է նշանակվի ձիապան լավագույն կորսնտեսականներից, անձնվեր, նվիրված կորսնտեսային շինարարութեան, ստուգված կուլակային՝ սաբոտաժի դեմ մղած պայքարում, առավելապես նախկին կարմիր բանակայիններից—հեծելազնտից:

Ամեն մի զույգ ձիուն պետք է ամրացնել պատասխանատու կորսնտեսականի, վորը պետք է աշխատե և պատասխանատու լինի այդ մի զույգ ձիու համար:

Աշխուրերի հաշվառքը ձիապաններին պետք է հաշվել նորմը կատարելու չափից, իսկ ամրացված կորսնտեսականներինը՝ ձիու խնամքի և պահպանութեան չափից:

Վորոշումը պահանջում է բոլշևիկական կարգ սահմանել կորսնտեսական ախոռներում և դաշտային թաբուռներում, կարգավորել իր ժամանակի պարտադիր մաքրումը, կերակրելը, կերի պատրաստումը և բաշխումը ամեն մի ձիուն առանձին և հատուկ խնամքով: Վորոշումը պահանջում է խիստ կոնտրոլ կազմակերպել հսկելու պարտադիր կանոնների կատարելը, ընտրելով ամեն մի բրիգադում հասարակական վերահսկիչ:

Պայքարը կորսնտեսային առողջ, ամրակազմ ձիու համար պահանջում է առանձին կուսկազմակերպութուններից վերջ դնել քյալազուղ դեկավարութեան, պոռոտախոս և ճոճուան բանաձևերին, և փոխելով դեկավարութեան ձևը, ավելի զործոն դարձնել նրան, գործնականապես վճռելով կորսնտեսային, ախոռային ձիերի խնամքը և պահպանութունը անպահովող կրտուկ խնդիրները:

Կուսկազմակերպութեան և կորսնտեսութունների հերթական խնդիրը նրանումն է կայանում, վոր Յերկրհողվարչութեան վորոշման հիման վրա, ևս առավել ուժեղացնել և բարձրացնել հեղափոխական զգոնութունը և ազնիվ ու լավագույն կորսնտեսականների խնամքն ու հոգացողութունը կորսնտեսային ձիու շուրջն, ընդգեմ անպատասխանատու աշխատանքի և կուլակային փաստարարութեան:

Վոչ մի փաստարար դեպք, ամպատասխանատու վերաբերմունք դեպի կորսնտեսային ձիուն չպետք է մնա անպատիժ:

Միայն ամենուրյա հոգացողութունը, կուսկազմակերպութունների լարված ուղադրութունը, կորսնտեսային ակտիվի, հարվածայինների անձնվեր աշխատանքը և վերաբերմունքը դեպի կորսնտեսային ձին կարող են առաջ բերել թափերի բարձրացում, կարող են ապահովել կուլակային փաստարարների դեմ տարվող պայքարի հաղթանակը, վորոշել ժամկետերի հաջող կատարումը և գարնանացանի վորակի բարձր չափերը:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅԵՎ ՊԱՐՏԱԴԻՐ

ԿԱՆՈՆՆԵՐ

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԻԵՐԻ ԽՆԱՄՔԻ,

ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՅԵՎ ՈԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հյուսիսային Կովկասի Յեթեհազվարչուրյան
1933 թվի ապրիլի 18-ի վորսոււմը, հաստատու-
ված Յեթեհազվարչուրյան կամիտեյի կողմից:

Տրակտորի հետ համահավասար, ձին հանդիսանալով
կոլտնտեսությունների հասարակական թանգարտեք
սեփականությունը, վորոշում է կոլտնտեսություն
հետագա կազմակերպչական-տնտեսական ամրապնդու-
մը և առաջին հերթին գարնանացանի հաջող յեղքը:

Պայքարը կոլտնտեսային առողջ, ամրակազմ ձիու
համար կազմում է դասակարգային կատաղի կովի մի
բաժինը: Կուլակը և փաստարարը կոլտնտեսություն
զեմ իրենց կովում փորձում են և փորձելու յեն
նախ և առաջ հարվածել կոլտնտեսություն կենդանի
լծկանի ուժի քանակն ու վորակը, ինչպես ասմիջա-
կան փաստարարությունը, նույնպես և ձիերի խսամ-
քի և ոգտագործման դիմագրկություն միջոցով:

«Ձնայած կուսակցության և կառավարու-
թյան անընդհատ ցուցմունքներին խորհանտեսու-
թյունների և կոլտնտեսությունների ձիերի խը-
նամքի, պահպանման և ոգտագործման վճռական
բարվորման մասին, ընդգծված բեկումն այդ
գործում դեռևս անբավարար է»: (ԽՍՀՄ-ի ժող-
կոմխորհի և ՀԿԿ(բ) կենտկոմի վորոշումից):

Նպատակ ունենալով պահպանել և ձիշտ ոգտա-
գործել կենդանի լծկանը, բարձրացնել կոլտնտեսու-
թյունների վարչություն և կոլտնտեսականների անձ-
նական պատասխանատվությունը, վորոնց հանձնվում
է խնամել, պահպանել և ոգտագործել ձիերը, սահման-
վում են հետևյալ հիմնական և պարտադիր կանոնները:

I. ԶԻԱՊԱՆԻ ՅԵՎ ԶԻԵՐԻՆ

ԱՄՐԱՑՎԱԾ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

1. Յուրաքանչյուր 8 կամ 10 ձիու համար (վո-
րոնց համար, ըստ հնարավորության հատկացվում է
կամ շինվում հատուկ կացարան) նշանակվում է մի
մշտական ձիապան: Ձիապանն ամբողջովին պատաս-
խանատու յե իրեն հանձնված ձիերի դրություն և աշ-
խատունակություն համար. բացի այդ, ձիերն աշխա-
տեցնելու համար ամեն մի զույգ ձիուն ամրացվում
է մշտական պատասխանատու մի կոլտնտեսական
կամ կոլտնտեսուհի:

Ձիապանին և ամրացվող կոլտնտեսականին ան-
ձամբ ընտրում է բրիգադիրը և հաստատում կոլտն-
տեսություն վարչությունը:

Ձիապան և ամեն մի զույգ ձիուն ամրացվող կա-
րող են լինել միմիայն կոլտնտեսականներ կամ կոլ-

տնտեսուհիներ, ստուգված կոլտնտեսութեան կազմակերպչական-տնտեսական ամրացման գործում և կոլտնտեսային սաբոտաժի դեմ տարած պայքարում և վորոնք ունեն բավարար փորձառութիւնն ձիերի պահպանման, ինամքի և աշխատացնելու գործում:

Արգելվում է 16 տարեկանից ցածր ձիապան նըշանակել կամ կոլտնտեսականի ամրացնել ձիերին:

Ձիապանն ու ձիերին ամրացված կոլտնտեսականները պարտավոր են իրենց հանձնված ձիերի հետ լինել վոչ պակաս՝ քան մի տարի:

2. Ձիապանի ստաիւն:

Ձիապանի պարտականութիւններն են՝

ա) Ջրի և կերի բերելը և նրանց կանոնավոր պահելը, կերի պատրաստելը և անասուններին կերակրելը սահմանված նորմայի համաձայն: Խոտի հնձելը և արոտատեղի կազմակերպելն իր ձիերի համար:

բ) Ձիերին ամրացված կոլտնտեսականների հետ միասին ձիերի կանոնավոր մաքրելը:

գ) Ձիերի պահպանելը:

դ) Աշխատանքի համար ձիերի հանձնելը և հետ ստանալը ամրացված կոլտնտեսականներին: Ձիասարքի ամրացնելը ձիերին, ձիասարքի հավաքելը և նորոգելը:

ե) Հսկել ձիերի առողջութեան և անասնաբուժի անմիջական ցուցմունքով կատարել ձիերը բուժելու հասարակ միջոցները: Սմբակի մաքրելը, որը յերկու անգամ ձիերի բերնի խոռոչների պարտադիր մաքրելը կերի մնացորդներից և փշերից:

զ) Ձիերին հանգիստ տալու սահմանված կարգը պահելն ու կատարելը:

ը) Իր ժամանակին գուզավորման կատարելը և անասնաճատուկ հոգացողութիւնն մադյանների վերաբերմամբ:

թ) Ախոռատան և դաշտային թարունների, ուր ձիերը պահվում են դաշտում, մաքրելը և մաքրութեան մեջ պահելը, ինչպես և ուրիշ նման միջոցների ձեռնարկելը, վորոնք կապահովեն կենդանի լծկանի բարվորվելուն և լավանալուն:

Յ. Ձիապանի մի որվա աշխատանքը համարվում է մի աշխոր (մի տարուց ավելի աշխատող ձիապանի մի որվա աշխատանքը համարվում է 1,25 աշխոր):

Ձիապանի աշխորի հաշվելը պետք է շաղկապել նրա 10 ձի պահելու աշխատունակութիւնից, վորի համար ամեն մի 10 որվա ընթացքում ձիերի դրութիւնը բրիգադիւրի կողմից քննվելուց, նորմաների կատարումը ստուգելուց հետո, բրիգադիւրին իրավունք է տրվում ձիապանի ձիերին անփուլթ վերաբերմունքի, բանվոր անասունի դրութեան վատանալու, ինչպես և նորմաները չկատարելու դեպքում տնայայման ձիապանի աշխորից դուրս գրել մինչև 25 տոկոս՝ նրա 10 որվա ընթացքում շահած աշխատանքից:

Ձիապանների առանձնապես աչքի ընկնող լավ աշխատանքի համար, դեպի ձին ունեցած լավ վերաբերմունքի համար, բրիգադիւրները ներկայացնում են այդպիսի ձիապաններին պարգեւատրման՝ կոլտնտեսութիւնում ընդունված ընդհանուր կարգով:

4. Ձիերին ամրացված կոլտնտեսականների ստաիւն: Ձիերին ամրացված և պատասխանատու կոլտնտեսականների պարտավորութիւնն է՝

ա) Չգաստ վերաբերմունք իրեն հանձնված ձիերին. ամրացված կոլտնտեսականը կամ կոլտնտեսուհին պատասխանատու յեն ձիերն իր ժամանակին կերակրելու, ջուր տալու և սահմանված ժամանակին հանգիստ տալու համար:

բ) Ձիերին ճիշտ ոգտապործել, աշխատանքի ժամանակ ձիերին չափից դուրս չբեռնավորել և հանձնարարված բոլոր աշխատանքների նորման լրիվ կատարել:

գ) Ձիերի հիվանդության բոլոր դեպքում նախազգուշացնել բրիգադիրին:

դ) Ձիերին ամեն օր կանոնավոր կերպով մաքրել:

ե) Աշխատանքի ժամանակ հսկել ձիասարքը պահպանելու:

5. Ձիերին ամրացրած կոլտնտեսականի կամ կոլտնտեսուհու աշխատանքը հաշվում են միմիայն նորմաները կատարելու չափի համաձայն և աշխատանքի գործավարձով գնահատված աշխորի համապատասխան, ինչպես և կոլտնտեսականին հանձնված ձիերի վրա գործ դրած աշխատանքի քանակի և վորակի համապատասխան:

II. ՁԻԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ

ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԱՆՁՆԵԼԸ

6. Բրիգադում սահմանված կարգ ու կանոնի համաձայն ձիերի ամենօրյա աշխատանքի հանձնելը և ընդունելը կատարվում է հետեվյալ պարտադիր կարգի համաձայն.

ա) Ձիապանը ձիերին հանձնելով ամրացված կոլտնտեսականին, պարտավոր է հայտնել նրան, թե յերբ և ինչպես է կերակրվել և յերբ է ջուր տվել:

բ) Ձիապանը պարտավոր է ստուգել ձիասարքը՝ ձին ընդունելու ժամանակ:

գ) Ձիերին ամրացված կոլտնտեսականն, աշխատանքը վերջացնելուց հետո կամ աշխատանքի ընդմիջման,

հանգստի ժամանակ պարտավոր է հայտնել ձիապանին, թե ինչ աշխատանք է տարվել և ինչ չափով լարված է ձիերի դրուժյունը աշխատանքից վերջը, ինչպես է յեղել հանգիստը, կերը և ջուր տալը (վերջինն այն դեպքում, յերբ աշխատանքը կատարվել է թարունից հետո մասնաբաժնում):

դ) Ձիապանը ձիերն ընդունելու ժամանակ պարտավոր է ուշադրությամբ գննել ձիերը՝ այստեղ և յեթ ամրացված կոլտնտեսականներին անելով իր նկատողությունները և ցուցմունքները ձիերի դրուժյան մասին:

7. Ձիապանը հանձնելով ձիերը ամրացված կոլտնտեսականին, պարտավոր է ուշադրությամբ քննել ինվենտարի կամ տրանսպորտի դրուժյունը, վորի վրա պիտի աշխատեն ձիերը, կարգավորելու նպատակով, վորպեսզի հեշտացնի ձիերի աշխատանքը և բարձրացնի աշխատանքի արտադրողականությունը (ինվենտարի յուղելը, ստուգումը և այլն):

8. Ամեն յերեկո աշխատանքից վերջ ձիապանը պետք է ղեկուցե բրիգադիրին (կամ նրան փոխարինողին) իրեն հանձնված ձիերի դրուժյան, ամրացված կոլտնտեսականների ձիերի հետ ունեցած վարվողության մասին, ձիասարքի մասին և այլն:

III. ԿԵՐԱԿՐԵԼՈՒ ՅԵՎ ՋՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

9. Բրիգադիրը և ձիապանները պարտավոր են պահովել բանվոր լծկանը կոպիտ և խտացած կերով: Կոպիտ կերը պետք է ժամանակին բերվի ախոռատների մոտ կամ դաշտային աշխատանքների ժամանակ լծկանի կայանները և պահվի անվնաս՝ ազատ փչանալուց և հափշտակումից:

10. Յերեկն աշխատանքի ժամանակ ձիերին պետք է կերակրել 3 անգամ, իսկ զիշերն անպայման 4 անգամ:

Կերակրելու կարգը մոռավորապես հետեւյալն է. յերեկոյան աշխատանքից հետո տրվում է առաջին ուժեղ կերը, յերկու ժամ հետո թեթև կեր, նորից յերկու ժամից հետո—նույնպիսի թեթև կեր և լուսաբացից առաջ տրվում է լրիվ ուժեղացրած կեր:

Աշխատանքներն սկսելուց հետո մոտ ժամի 9—10 մի ժամյա ընդմիջում և կերակրում, ժամի 12—13-ին յերկրորդ յերկժամյա ընդմիջում և կերակրում և ժամի 17—18-ին յերկրորդ մի ժամյա ընդմիջում և կերակրում:

11. Ձիերին տրվող կուշտ կերը պետք է լինի կոլտնտեսութեան մեջ յեղած պահեստի լավ տեսակներից (խոտը, հարդը, ծղոտը): Ձղոտը պետք է անպայման կտրատված և խաշած լինի, հարզը նույնպես պետք է լավ տրորել, շաղախել և խաշել:

12. Նտացած կերը—թեփը, մեքենաղացների մնացորդները և խտակերը պետք է տալ վորպես խառնուրդ—շաղախ հարդի և ծղոտի հետ:

13. Յեզիպտացորենով կերակրելիս, վերջինս անպայման պետք է մաքրել և ջարդել և վոչ մի դեպքում չտալ հատիկները ամբողջական ձևով:

14. Կերն անպայման պիտի տալ մսուրներում կամ կացարաններում, վորոնք հնարավորութեան չափ պետք է հարմարեցվեն ձիերին և առհասարակ բանվոր անասուններին պահելու և կերակրելու համար:

15. Հարդի և ծղոտի մեծ քանակութեամբ կերի ժամանակ անպայման պետք է ամեն որ տալ ամեն մի անասունին 5—10 գրամ աղ:

16. Կերը տալիս խիստ կերպով պետք է պահել հետևյալ հաջորդական կարգը. սկզբում տալ կոշտ կեր, որինակ, խոտ, ծղոտ, հյութեղ կերի հետմիասին և հատիկախառն, հետո պետք է ջրել և դրանից հետո տալ խտացրած կեր:

17. Ձիերի փոխանցումը ձմեռվա կանգուն կացութեանից կանաչ կերի, պետք է կատարել աստիճանաբար 7—8 օրվա ընթացքում, վորպեսզի տեղի չտալ ստամոքսային հիվանդութեանների և ձիերի աշխատունակութեան նվազելուն:

Առաջին օրերը կոշտ կեր տալու ժամանակ (խաշած հարդ կամ ծղոտ) նրան պետք է խառնել մի յերրորդ մաս կանաչ կեր՝ հաջորդ օրերում աստիճանաբար ավելացնելով:

Ձիերին դաշտում արոտի քշելու ժամանակ առաջին օրերը պետք է արածացնել մի ժամից վոչ ավելի և օրվա ընթացքում վոչ ավելի յերկու ժամ՝ աստիճանաբար ավելացնելով ժամը հաջորդ օրերում:

Դաշտային լարված աշխատանքների ժամանակ, կանաչ խոտով կերակրելը վոչ մի դեպքում չի խանգարում 10-րդ կետում սահմանված կերի կարգը: Կանաչ խոտով կիրակրելը, վորը շատ կարևոր է և ոգտակար ձիու համար, միայն փոքր ինչ կրճատում է կոշտ, չոր կերի չափը (հարդը), վորը տրվում է խտացած կերի հետ խառնելով:

18. Ձիերը պետք է ջրել զարնանը և ամառը որական 4 անգամ, իսկ ձմեռը որական 3 անգամ: Թույլատրվում է միմիայն տալ մաքուր և լավ ջուր հատուկ տաշտերում կամ դուլքերում, վորոնց ամեն օր պետք է մաքրել:

Թույլ չտալ վոր բրիգադի հանրական տաշտակից ոգտվեն կողմնակի ձիեր:

19. Չիեքին ջուր պետք է տալ կեր տալուց 15—20 բոպե առաջ, իսկ վարսակ, դարի և յեզվ պտացորեն տալուց մի ժամ առաջ:

Սշխատանքից հետո ձիերին հանգիստ պահել անպայման մի ժամ ու կես և հետո ջուր տալ:

IV. ՁԻԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ

ՍՄԲԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԲԵՐԱՆԸ ԽՆԱՍԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

20. Չիապաններն ամրացված կոլտնտեսականների հետ ամեն տեղ և ամեն որպարտավոր են մաքրել ձիերին առավոտները կերակրելուց և աշխատանքի ուղարկելուց առաջ: Մաման արտի ժամանակ ձիերը պետք է մաքրել աշխատանքի ուղարկելուց մի ժամ առաջ:

21. Չիերը պետք է մաքրել խոզանակով կամ թրջած ծղոտե ժգուտով: Չիերը պետք է մաքրել ախոռից և կացարանից դուրս, հատուկ պատրաստված ձիակապերում:

22. Արգելվում է ձիերին մաքրել կերակրելու ժամանակ մսուրների մոտ:

23. Չիապանն ամեն որ պետք է ստուգե ձիերի սմբակները, բացի զրանից ամիսը մի անգամ բոլոր ձիերի սմբակները պետք է ստուգել և մաքրել:

Չիերի քանակի համեմատ կոլտնտեսությունների վարչությունը նշանակում է առանձին փորձառու կոլտնտեսականի, վորը և պատասխանատու պիտի լինի ձիերի սմբակները կանոնավոր մաքրելու աշխատանքի համար:

24. Չիերը մաքրելու և սմբակներն ստուգելու աշխատանքի հետ ձիապաններն ու ամրացված կոլտնտեսականները պարտավոր են ամեն որ ստուգել ձիերի

ատամները, լեզուն և քիմքը. հիվանդություններից պետք է անմիջապես դիմել անասնաբուժին և ձեռք առնել հարկ յեղած միջոցներ:

Նույնպես անհրաժեշտ է, վոր ձիապաններն ու ամրացված կոլտնտեսականները հետևեն ձիերի ստամոքսի դրությունների կանոնավոր լինելուն:

25. Չմեռը ինչպես և ամառը կոշտ հողային ճանապարհների վրա աշխատող ձիերի առաջի յերկու վտարերը անպատճառ պետք է պայտել: Չիերը պայտելու համար կոլտնտեսությունների վարչությունը նշանակում է մասնագետ դարբին-պայտառ, վորին ամրացնում են վորոշ քանակի ձիեր:

60847.67

V. ԱՒՈՒՆԵՐԻ ՅԵՎ ՁԻԵՐԻ ԴԱՇՏԱՅԻՆ

ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

26. Ախոռներում և դաշտային կացարաններում պետք է լինի որինակելի կարգ: Կարգ ու մաքրությունը պահպանելու համար պատասխանատու յե ձիապանը:

27. Այն դեպքում, յերբ բրիգադն իր ժամանակին չի ապահովել ձիերի ամառվա կայանները, անհրաժեշտ է (բրիգադի անձնական պատասխանատվությամբ) դաշտում ձիերի համար կառուցել մշտական ախոռատներ, ապաստաններ կամ ծածկոցներ հասարակ միջոցներով (յեղեգներից, ծղոտից և այլն):

28. Ինչպես ախոռատում, նույնպես և ամառվա կացարաններում ամեն մի դուրս ձին պետք է ունենա մշտական սարքոց վորի վրա կախված պիտի լինի յուր յուր ձիու համարը և անունը:

29. Ախոռատնում և ամառվա կայարանում բանուկ ձիերը պետք է մի վորոշ տեղ ունենան՝ սպասարկելով մի ձիապանով:

30. Հղի մադյաններն ախոռատներում պետք է ունենան ավելի կայուն սարքոցներ, իսկ ամառային կայաններում անպատճառ շարժական ձողերից պատրաստված միջապատեր, վորը կառանձնացնի նրանց մյուս ձիերից, վորպեսզի չփսսավեն կամ չըվիժեն:

31. Ձիերին աշխատանքի ուղարկելուց հետո, ձիապանը պարտավոր է մաքրել սարքոցներն աղբից, աթարից, դուրս տանելով նրանց ախոռից:

Խաշտում, թաբուհներում, դաշտային աշխատանքների ժամանակ, ձիապանները պարտավոր են սխտեմատիկ և երպով մաքրել կացարաններն աղբից, աթարից:

32. Սարքոցներում, դաշտում, թաբուհներում ձիերի կանգնելու տեղը ամեն որ պետք է հավասարացնել, տափանել փոսերը, կոշտերը և փոխել խոնավ հողը:

Ախոռների հատակը պետք է կավով կամ փափուկ փայտով ծածկել. միանգամայն արգելվում է ցեմենտի և աղյուսի հատակներ շինել:

VI. ՁԻԵՐԻՆ ՈԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

33. Բրիգադի բոլոր ձիերն անպայման պետք է գույգերի բաժանվեն՝ նետեյալ պայմանների և նշանների հաշվառումով:

ա) Առանձին գույգ են կազմում ձիերը հավասար ույժի, յեռանդի և լծասարքով իրար սովոր (և վոչ ըստ գույնի):

բ) Հղի մադյաններն ըստ հղիության ժամկետերի պետք է շոկվեն առանձին գույգերի:

գ) Առաջին անգամ աշխատանքի լծվող բանուկ քուռակները պետք է շոկվեն առանձին գույգերի:

34. Կարգազգի պլանը կազմելու ժամանակ, վորոշելու համար ձիերի աշխատանքը, պետք է հաշվի առնել բանուկ ձիերի ոգտագործումն ըստ նրանց վիճակի:

Հղի մադյանները և առաջին անգամ աշխատանքի լծվող քուռակները պիտի անպայման ոգտագործվեն թեթև աշխատանքներում:

35. Բոլոր հղի մադյանները ծնելուց յերկու ամիս առաջ պետք է անպայման ազատվեն ծանր աշխատանքներից և ծնելուց հետո մի ամիս ազատ լինեն աշխատանքից: Հղիացվող մադյաններն իսկույն և յեթ պետք է ուղարկվեն գուգավորման և պետք է ազատ լինեն աշխատանքից:

36. Լծկան գույգով աշխատելու ժամանակ (տըրանսպորտի, տափանելու, դաշտերը մոլախոտերից մաքրելու) ձիերին ղեկավարում է միմիայն ամրացված կոլտնտեսականը կամ կոլտնտեսուհին. արգելվում է վոչ մի ղեկավոր բանվոր ձիերը չհանձնել կողմնակի անձնավորության: Բացառիկ դեպքերում (հիվանդություն) ժամանակավոր կամ մշտական փոխամրացումը կատարում է բրիգադիը՝ ձիապանի ներկայությամբ և ձիերը հանձնվում են նոր ամրացված կոլտնտեսականին, զրի անցնելով ցուցակում ձիերի վորպիսությունը:

37. Քառաձի աշխատանքների ժամանակ (վար, ցանք) յերկու ամրացված կոլտնտեսականներն անպայման պետք է լինեն իրենց ձիերի հետ:

Մանրթութուն: Քառաձի աշխատանքների ժամանակ
կա բելի յե թույլագրել ժամանակավորապես աշխատան-
քի, միայն անպատճառ մի հասակավորի հետ, ամրացված
կոլտնտեսականի փոխարեն յերկրորդ գույզին նրա ընտա-
նիքի անչափահասին, իրեն ոգտագործելով ավելի պատաս-
խանատու աշխատանքի նույն բրիգադում:

38. Միաձի աշխատանքի ժամանակ (կուլտիվա-
տորի վրա) մի ձիու հետ աշխատում է ինքը՝ ամրաց-
ված կոլտնտեսականը, յերկրորդ ձին կարող է աշխա-
տել մի ուրիշ կուլտիվատորի վրա նույն հողաբաժ-
նում, միայն այդ ձիու հետ աշխատող կոլտնտեսա-
կանը պետք է հրավիրվի ձիերին ամրացված կոլ-
տնտեսականի հավանությամբ:

VII. ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԱԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

39. Բրիգադի բոլոր ձիերը տասնորյակը մի ան-
գամ պարտադիր կերպով յենթարկվում են անասնա-
բուժական ստուգման:

Ամեն բրիգադում բրիգադիբը պետք է ունենա
կենդանի լծկանի ժուրնալ—ցուցադիրը: Անասնաբու-
ժական քննության հետևանքները և ցուցմունքները
գրի յեն անցկացվում այդ ժուրնալի մեջ:

40. Ձիապանները պարտավոր են որական յերկու
անգամ նայել և մաքրել ձիու բերանը: Ստամոքսով հի-
վանդ ձիերին ջուկել կերի ժամանակ և ապահովել
նրանց համար առաջի հերթին փափուկ նյութահեղ
և լավ կեր: Վորպես դարման կերի հետ խառն տալ
փոքր քանակությամբ լուծող աղ և առավոտյան ու
զիշերվա կերակրելուց հետ բերանը լվալ ախտահան
լուծույթով (մարգանեց, կրեոլին) և անասնաբուժի

ցուցմունքով աղով շփել: Ձիապաններն ու ամրացված
կոլտնտեսականները պետք է հսկեն ձիերի ստամոք-
սի դրության՝ նրա արտաքին նշաններով (ախորժակը,
ուռուցք, աղբ, ցավեր) և ամեն նկատած աննորմա-
լության մասին իսկույն հայտնել անասնաբուժին:

41. Բրիգադի բոլոր նորեկ ձիերը պետք է յեն-
թարկվեն անասնաբուժական ստուգման և անկախ
նրանց առողջական դրությունից, պետք է 10 որ ա-
ռանձին պահվեն բրիգադի ձիերից: Բոլոր յեկվոր ձիե-
րը (գյուղխորհրդից ռայոնից և այլն) պետք է ա-
ռանձին պահվեն բրիգադի ձիերից:

42. Յերկու ամիսը մի անգամ ախտոները պետք է
ախտահանել՝ ճերմակացնելով կրով:

43. Բոլոր ձիերը, վորոնցում անասնաբուժական
քննությամբ գտնվել են վարակիչ հիվանդության
նշաններ, անմիջապես պետք է առանձնացվեն առանձին
ախտոներում կամ թաբորներում, առանձին կացարան-
ներում (իզոլյատոր): Անհրաժեշտ է ամեն կոլտնտե-
սության մեջ կազմակերպել սարքավորված իզոլյատոր:

44. Սրգելվում է աշխատացնել հարված ուսերով
ու բաշով ձիերին: Ուսերի և բաշի հարվածի համար
ամեն առանձին դեպքում խիստ պատասխանատու-
թյան պետք է յենթարկել ձիապանին և ամրացված
կոլտնտեսականին, վորոնք պատասխանատու յեն լծա-
սարքի վատ դրության համար:

VIII. ՔՈՒՌԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

45 Քուռակամայրերի աշխատանքի ժամանակ ա-
ռաջին յերկու ամիսները պետք է ընդմիջումներ ա-
նել քուռակներին կերակրելու համար: Քուռակնե-

քին պետք է թույլ տալ մոտենալու մայրերին առաջին յերկու ամիսը յուրաքանչյուր ժամը մի անգամ, այնուհետև 2—3 ժամը մի անգամ:

46. Քուռակներին պահպանելու նպատակով, թույլ չտալ ոգտագործելու մայրերին՝ լծելու համար հնձիչին կամ լարոզրեյկային:

47. Քուռակներին մոր կերից կտրելը պետք է կատարել 6 ամսական հասակում և անասնաբուժի թույլտվությամբ: Մոր կերից կտրած քուռակներին խնամելու համար նշանակվում են լավագույն կոլտնտեսականները, ամրացնելով նրանց 15—20 քուռակների: Քուռակներին ամրացրած կոլտնտեսականների պարտականությունն է քուռակներին կանոնավոր խնամք տանել և պահպանել, նրանք պատասխանատու յեն քուռակների ապահով և առողջ զարգացման համար:

48. Քուռակները լավ խնամելու, նրանց 6 ամսվա ընթացքում սնուցման և առողջ կացության համար ձիապահներն ու ամրացված կոլտնտեսականները պարզևատրվում են լրացուցիչ աշխտերով—ձիապանը 10 աշխտով, իսկ ամրացված կոլտնտեսականը 15 աշխտով:

IX. ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

49. Ձիապանի և ձիերին ամրացված կոլտնտեսականի պատվավոր և պատասխանատու աշխատանքը չի կարելի հանձնել ամեն մի պատահական կոլտնտեսականի: Այդ պատասխանատու գործը կարելի յե վրստահանալ մի միայն այն կոլտնտեսականներին, վորոնք իրենց անձնվեր և տոկուն աշխատանքով ապացուցել են իրենց անձնվիրությունը կոլտնտեսային շինարա-

րության,—առաջին հերթին նախկին կարմիր բանակային կավալերիստներին և բ. գ. կ. բանակի փոփոխակներին:

50. Ձիերի կերի, խնամքի և ոգտագործման համար սահմանված պարտադիր կանոնների խախտման ամեն մի առանձին դեպքը պետք է քննվի կոլտնտեսականների կողմից բրիգադի ընդհանուր ժողովում: Կանոնների խախտման և ձիու հանդեպ ունեցած անփուլթ վերաբերմունքի վոչ մի դեպք չպետք է խուսափի կոլտնտեսականների ուշադրությունից:

Ամեն մի բրիգադում, բրիգադի ընդհանուր ժողովի վորոշմամբ, լավագույն կոլտնտեսականներից (նախկին կավալերիստներից և փոփոխակիներից) պետք է ընտրել շասարակական վերահսկիչ կոլտնտեսական՝ ձիու խնամքի, պահպանման և ոգտագործման գործը քննարկելու համար:

51. Ձիերին վատ խնամք տանելու համար, փչացնելու և վնասելու դեպքում, նույնպես և աշխատավորական դիսցիպլինան խախտելու համար, ձիապաններն ու ամրացված կոլտնտեսականները խիստ պատասխանատվության յեն յենթարկվում: Վատ խնամքի, վնասի և փչացման համար հանցավորները պետք է անխնա պատժվեն հասարակական սեփականության պահպանման որենքի հիման վրա:

Ձիերի անկման ամեն մի պատահարի համար, բրիգադիբը պետք է ալտ կազմի և գործը տա դատարանի քննության՝ հանցավոր ձիապանին կամ ամրացված կոլտնտեսականին պատասխանատվության յենթարկելու:

52. Ձիերին ամրացված կոլտնտեսականի և ձիապանի անհարգելի պատճառով աշխատանքի չեղնելու դեպքում, բրիգադիբը պարտավոր է առաջին անգամ

տուգանել նրան՝ պակասեցնելով 5 աշխուր, իսկ յերկ-
րորդ անգամ աշխատավորական դիսցիպլինան խախ-
տելու դեպքում դուրս վտարել կոլտնտեսությունից:

53. Կոլտնտեսությունների վարչությունները և
բրիգադիրները պատասխանատու են կոլտնտեսու-
թյուններում կոլտնտեսակաների մեջ այս պարտադիր
կանոնների յուրացման համար:

Ռայոնոգրաֆինը պարտավոր է նրանց յենթարկել
խիստ պատասխանատվության՝ առաջի անփույթ վե-
րաբերմունքի և միջոցներ ձեռք չառնելու բանվոր
լծկանի դրությունը բարվոքելու համար:

54. Ռայոնոգրաֆիկներ, ՄՏ կայանների վարչու-
թյան և նրանց քաղբաժինների աշխատանքի կարևոր
խնդիրը պիտի լինի կոլտնտեսություններում կոլտն-
տեսականների մեջ յուրացնել տալու և արմատաց-
նելու կոլտնտեսային ձիերի խնամքի, կերի պահպան-
ման և ոգտագործման վերաբերյալ հիմնական և պար-
տադիր կանոնները:

« Ազգային գրադարան

NL0295877

ԳԻՆԸ 15 ԿՈՊ.
Цена 15 коп.

20812-

21-961

На армянском языке

ОБ ОСНОВНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬНЫХ ПРАВИЛАХ
ПО УХОДУ, СОДЕРЖАНИЮ И ИСПОЛЬЗОВА-
НИЮ ЛОШАДИ В КОЛХОЗАХ

Постановление коллегии Северо-Кавказского Краевого
Земельного Управления от 18 апреля 1933 года, утверж-
денное Краевым комитетом по весеннему севу

И-во „СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ“

ՀԵՐՊՈՒՆԵՍԵ

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՆԻ ՄՈՍԿՈՎՍԿԱՅԻ ՓՈՒ. № 53

ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ)